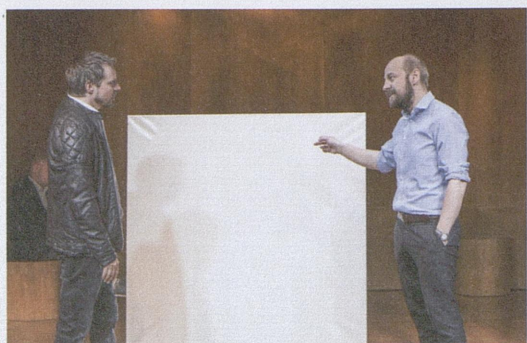

YVAN (Marko Kanic)

En tolerant fyr. Når det gjelder mellommenneskelige forhold er det den verste feilen man kan tenke seg. Han er litt anspent, for etter å ha vært i tekstilbransjen i hele sitt liv, har han nettopp fått jobb som selger i et engros-firma innen papirvarer. Han er en grei fyr til tross for at yrkeslivet hans har vært en eneste lang fiasko. Om fjorten dager skal han gifte seg med en drivende dyktig dame av god familie.

KUNST

AV YASMINA REZA

OVERSETTER:

CHRISTINE AMADOU

REGISSØR:

ANDERS DALE

SCENOGRAF:

ARNE NØST

DRAMATURG:

CARL JØRN JOHANSEN

LYSDESIGNER:

HAAKON ESPELAND

KOSTYMEDESIGNERE:

KARI HELEN GRYTE

MONICA ÖHMAN

MEDVIRKENDE:

ANDERS DALE

ØYSTEIN MARTINSEN

MARKO KANIC

FORFATTEREN ER REPRESENTERT VED
L'AGENCE VMA, ISABELLE DE LA PATELLIÈRE, PARIS,
I ASSOSIASJON MED DOMINIQUE CHRISTOPHE/L'AGENCE, PARIS,
I SAMARBEID MED NORDISKA APS-KØBENHAVN.

PREMIERE:

INTIMSCENEN

23. APRIL 2016

SERGE (Øystein Martinsen)

Har gjort det bra her i livet. Han er lege, hudlege, og han elsker kunst. Det er en fyr med god økonomi, men han bader ikke i penger. Han har kjøpt et bilde som han har gått og hatt lyst på i flere måneder. Et hvitt bilde med hvite striper til den nette sum av 600.000 kroner.

MARC (Anders Dale)

En gløgg fyr som er godt likt av sine to kompiser. Han er luftfartsingeniør og sitter godt i det. Han er en av disse nye intellektuelle som ikke nøyer seg med å være motstander av moderniteten, men som av en eller annen ubegripelig grunn må gjøre et stort nummer ut av det.

Men er det kunst?

Av **Trond Borgen** – kunstkritiker

Da Solastranden ble fylt med store kunstverk sommeren 1986 – det var en internasjonal kunstfestival – vakte det mange reaksjoner blant badegjestene. Ett av kunstverkene ble skutt på med hagle. Det var et håndfast, konkret uttrykk for tanken om at den kunsten man ikke liker, bør fjernes, helst tilintetgjøres. Straks!

Men denne strandkunsten utløste også en stor samtale om samtidskunsten, både mennesker imellom, og i avisspaltene. Stranden ble til et refleksjonsrom for kunsten, etter at kunsten hadde tatt skrittet ut av sitt foretrukne revir: Galleriet og museet. Var dette god kunst, eller dårlig? Argumentene bølget fram og tilbake, mens haglladningen bare gikk én vei. For dette geværmordet av et kunstverk er aller siste utvei når man ikke har andre argumenter som kan fordømme det man ikke liker.

Men hva gjør man hvis man sterkt misliker den moderne kunsten, men ikke har en hagle for hånden? Det er vanligvis mer konstruktivt å snakke om kunsten – men for å kunne gjøre det, kan det være en fordel først å knekke noen kunst-koder. Selv om alle har en mening om moderne kunst, dreier det seg også om kulturelle ferdigheter: Alle kan mene hva de vil om kunst, men alle har ikke alltid rett. Dette er kunstens paradoks: Kunsten gir oss en subjektiv opplevelse, men alle subjektive meninger om den er ikke like gyldige. Noen av dem er faktisk likegyldige. Uinteressante.

Hver gang vi går i teater, for hver bok vi leser, for hver konsert vi opplever øker våre kulturelle ferdigheter, som bl.a. dreier seg om å skille skitt fra kanel. Slik er det naturligvis også i vår omgang med kunsten: Mer erfaring gir dypere innsikt og et videre referansegrunnlag; og denne innsikten gir seg uttrykk i hvordan vi snakker om kunsten. For kunstkodene lar seg bare knekke langsomt, og gjennom en innsats. Du knekker dem ikke ved straks å avvise et kunstverk som meningsløst eller ren humbug når du møter det for første gang. Går du lei etter fem minutter, så prøv ti! Heller ikke knekkes kunstkodene om du kjøper et dyrt kunstverk av et kjent kunstnernavn kun for å heve din status blant venner og kjente.

Alt var enklere før. Dvs. fram til slutten av 1700-tallet. Kunsten var eksklusiv, den ble eid og brukt av kirke, konge, adel og etter hvert et rikt handelsborger-skap; kunstkodene var i stor grad felleseie i denne engere kretsen, ikke minst fordi utviklingen av kunsten, og forandringene av den, skjedd nokså langsomt. Man hadde rett og slett tid til å tenke seg om, og fordøye kunstens prinsipper og de nedarvede kodene for hvordan man skulle forholde seg til den. Mer komplisert ble det utover i 1700-tallets opplysningstid, for nå ble kunsten langsomt demokratisert, med de første offentlige kunstmuseene og et økende marked.

Og så kom filosofen Immanuel Kant, som endret vårt syn på hva skjønnhet er i kunsten. Før Kant var det forestillingen om skjønnheten som en objektiv egen-skap ved kunstverket som gjaldt; det var et spørsmål om proporsjoner og ma-tematikk. For eksempel skrev renessansearkitekten Alberti at "skjønnheten er en harmoni mellom alle deler over alt hvor den viser seg, satt sammen med en slik proporsjon og sammenheng at intet kan føyes til, trekkes fra eller endres, uten at det forringes". Dette var en viktig kunstkode med røtter tilbake i middel-

alderens tenkning, og den gjaldt faktisk i flere hundre år. Helt fram til Kant, som i sin avhandling *Kritikk av dømmekraften* (1790) peker på skjønnheten som en subjektiv opplevelse. Han sier at det ikke finnes noen vitenskap om det vakre, for det er et spørsmål om smak. Skjønnheten ligger derfor ikke i kunsten selv, men i blikket til den som ser kunsten.

Men da er vel alle meninger like gode? Hvis alle kan mene hva de vil om kunst-en, for alt de trenger er å lufte sin egen smak? Akk, var det dog så enkelt. Hvis alt blir sidestilt, hvis alt blir like gyldig, da blir jo alt likegyldig. For det Kant gjør, er ikke bare å knuse de gamle kunstkodene; han skaper også nye, ved å kjøre tenkningen om, og opplevelse av, kunsten inn i et nytt og radikalt spor. For smaksdommen, sier Kant, beror riktignok på en subjektiv følelse, men den vil samtidig være et uttrykk for en allmenn stemme basert på et fellesskap av kunstopplevelse og -forståelse. Derfor vil den videre utviklingen, etter Kant, stadig generere og akkumulere de nye kodene. Gjennom denne nye friheten. For når kunsten nå er frigjort gjennom en subjektiv renselse, så er faktisk alt blitt tillatt i kunsten. Det tar bare litt tid å gjennomføre det. Den romantiske kunstretningen på 1800-tallet, og alle de ismene som deretter oppsto i moder-nismen, var nettopp resultater av et slikt frigjøringsprosjekt, hvor kunsten skulle vise seg som ny og annerledes. Mest drastisk så vi det da Marcel Duchamp ville stille ut en urinal med tittelen *Fontene* i 1917, for her gir han en ny og drastisk definisjon av kunstbegrepet: Alt som utgir seg for å være kunst, det er kunst. Dette var bare mulig fordi Kant vel 100 år før hadde åpnet opp for den subjekt-ive kunstforståelsen. Fra nå av var alt ikke bare mulig, i kunsten – det ble også gjennomført. I dag finnes ingen grenser for hva som kan defineres som kunst. Derfor er døråpneren Duchamp den viktigste kunstneren fra 1900-tallet.

Det vi da ser, er at kunstens egen utvikling etter Kant nå er innbakt i kunstbe-grepet som kunstens egne koder. De kodene, som altså ligger i kunstens egen nyere historie, kommer vi derfor ikke utenom når vi diskuterer kunsten i dag. Når vi f.eks. snakker om et abstrakt maleri, altså et nonfigurativt, gjenstandsløst bilde, vil det skje på bakgrunn av at denne typen maleri nå har en 100 år lang historie, hvor de tidlige pionerene la vekt på maleriets åndelige verdier. Om man ikke kjenner til denne bakgrunnen, så kan man ikke knekke de rette kunst-kodene. Men om du faktisk kjenner disse kodene, vil du lettere kunne avgjøre om akkurat det abstrakte maleriet du ser på nå, er godt eller dårlig, interessant eller diletantisk.

Hvis skjønnheten, dvs. vår estetiske vurdering av kunstverket, ligger i blikket til den som ser kunsten, så kan naturligvis dette blikket trenes opp, foredles; det kan åpne seg for den utfordringen som ligger i kunst som rokker ved våre sanserutiner, i stedet for avvisende å blokkere for slike. Kjenner vi denne utviklingen, har vi også bedre kulturelle ferdigheter som kan brukes til meningsytringer om dagens kunst, uten at disse ytringene skal bli likegyldig, endog destruktivt pjatt. Eller at de skal reduseres til en finger rundt avtrekkeren på en hagle.

 OBOS

ConocoPhillips

SCENE
SKIFTE

ROGALAND
TEATER